

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนบ้านเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ประชากรผู้ให้ข้อมูลในการศึกษานี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 2 คน ครู 30 คน ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกด้านการพัฒนาหลักสูตรและการสอน 1 คน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 1 คน ผู้บริหารที่ดีเด่นในด้านวิชาการ 3 คน และศึกษานิเทศก์ 3 คน ในปีการศึกษา 2554 รวมทั้งสิ้น 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ด้านสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 การดำเนินงานการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนบ้านเมืองนะ ตอนที่ 3 ปัญหา และข้อเสนอแนะในการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนบ้านเมืองนะ เป็นแบบปลายเปิด ในรูปแบบของการใช้วงจรกิจภาพ (เคมมิง) และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างใช้สัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกด้านการพัฒนาหลักสูตรและการสอน ผู้บริหารดีเด่นในด้านวิชาการ และศึกษานิเทศก์ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองและได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด จากนั้นนำผลข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำผลจากการวิเคราะห์แบบสอบถามมาใช้ในการสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนบ้านเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ผลการสรุปได้ดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 17 คน ด้านวุฒิการศึกษาสูงสุด ส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาตรี จำนวน 23 คน

ประสิทธิภาพการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนบ้านเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการวางแผนหลักสูตร มีคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ในเรื่อง การจัดตารางสอนและห้องเรียน รองลงมาคือ การให้คณะครูมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรและวางแผนโครงการการพัฒนาหลักสูตร และ การจัดประชุมหรืออบรมแก่คณะครูเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและ การใช้หลักสูตร สำหรับปัญหา พบว่า ผู้จัดทำหลักสูตร และหลักสูตรมีการเปลี่ยนแปลง มีการเปลี่ยนหรือย้ายของบุคลากรบ่อยจึงทำให้หลักสูตรขาดความต่อเนื่อง ทำให้เสียเวลาใน

การวางแผนใหม่ ทำให้หลักสูตรไม่แล้วเสร็จ ไม่สมบูรณ์และไม่สำเร็จตามเป้าหมาย ครูผู้จัดทำหลักสูตรไม่เข้าใจการจัดทำหลักสูตร หรือเข้าใจการจัดทำหลักสูตรไม่ตรงกัน หลักสูตรหลายวิชา ยังไม่พร้อมที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มศักยภาพ การจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษายังไม่มี ความชัดเจน คณะครูและบุคลากรยังไม่มี ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรในสาระวิชาต่างๆ ส่วนด้านการจัดทำหลักสูตรครูผู้รับผิดชอบในแต่ละสาระเกิดความเข้าใจไม่ตรงกัน และไม่ปฏิบัติให้เสร็จตามกำหนด การจัดเตรียมเอกสารหลักสูตรมีความล่าช้า และการประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชนให้เข้าใจเรื่องหลักสูตรสถานศึกษา และจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของท้องถิ่น เพื่อใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น รวมทั้งทางด้านเครื่องมือ อุปกรณ์การสอน คู่มือครู สื่อวัสดุที่ใช้ในการสอนของแต่ละชั้นเรียน ห้องเรียน ไม่เพียงพอยังเป็นปัญหาอยู่ คณะกรรมการสถานศึกษาไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร โดยผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า ควรจัดอบรมการพัฒนาหลักสูตรเพื่อสร้างความเข้าใจให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้จริง ผู้บริหารควรวางแผนกำกับดูแลการวางแผนหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรรายวิชาอย่างจริงจัง โดยเฉพาะหลักสูตรรายวิชาต้องให้ครูดำเนินการทุกรายวิชาและใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ควรพัฒนาทีมงานนิเทศการสอนให้มีประสิทธิภาพ มีเทคนิคการนิเทศ เพื่อส่งเสริมครูให้มีการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพต่อเนื่อง ควรมีความพร้อมในการนำหลักสูตรไปใช้ในทุกรายวิชา ควรจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการศึกษาและชุมชน เพื่อสำรวจและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการท้องถิ่น เพื่อใช้ในการปรับปรุงสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ควรมีการวางแผนให้ชัดเจนและแน่นอนไม่ควรเปลี่ยนแปลงบ่อย จัดหาคู่มือครู เครื่องมือ อุปกรณ์ สื่อ วัสดุที่ใช้ในการสอนของแต่ละชั้นเรียน ห้องเรียนให้เพียงพอ กับจำนวนนักเรียนของแต่ละชั้นเรียน ห้องเรียน บุคคลที่จัดทำหลักสูตรควรวางแผนหรือข้อมูลด้านหลักสูตรให้สอดคล้องต่อการปรับปรุงสำหรับคณะครูที่เข้ามาใหม่ในการจัดทำหลักสูตรต่อ ควรให้คณะกรรมการได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการจัดทำหลักสูตร ควรเคร่งครัดให้คณะครูจัดทำหลักสูตรรายวิชาให้แล้วเสร็จ

ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ มีคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยส่วนใหญ่คือเรื่องการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน รองลงมาคือ การเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม และการกำหนดแนวปฏิบัติการเรียนการสอนตลอดแผนการจัดการเรียนรู้ สำหรับปัญหาพบว่า หลักสูตรที่จัดทำขึ้น กับเวลาที่สอนไม่สอดคล้องกัน เช่น เวลาในหลักสูตรได้วางแผนในการเรียนการสอนหลายเรื่อง หลายสาระแต่เวลาที่จะนำมาใช้ไม่เพียงพอ การเรียนการสอนไม่ค่อยเป็นไปตามแผนการสอนที่วางไว้ เพราะกิจกรรมภายในโรงเรียนมีมาก ทำให้เวลาเรียนไม่เพียงพอ

ทำให้การสอนต้องรวบรัดไม่เป็นไปตามโครงการสอนที่ตั้งไว้การจัดการเรียนการสอนได้มีการนำหลักสูตรไปใช้น้อย มีการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แต่ไม่ได้มีการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้จริง ขาดการจัดทำสื่อการเรียนการสอนที่พร้อมมาพัฒนาผู้เรียน อาจเนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอ และไม่มีเวลาในการจัดทำ และมีจำนวนไม่เพียงพอ คำอธิบายรายวิชา และหน่วยการเรียนรู้ในบางสาระต้องมีการปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพพื้นฐานและความต้องการของผู้เรียน คณะครูยังขาดความรู้ความเข้าใจในการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดทำหลักสูตรหลายครั้งเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงหน้าที่การสอน ทำให้ต้องเริ่มต้นทำสาระอื่น หรือเปลี่ยนแปลงเป็นระดับชั้นอื่น หลักสูตรไม่สมบูรณ์และไม่ได้นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดทำคู่มือครู เพื่อให้ครูได้มีคู่มือในการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอน การวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล และนำผลการวิเคราะห์มาวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน โดยผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า ควรมีการจัดทำหลักสูตรที่จัดทำเรียบร้อยแล้วให้ครูได้นำไปใช้ได้จริง ควรมีการนำหลักสูตรไปใช้อย่างจริงจัง เพื่อจะได้มีแนวทางในการจัดการศึกษาในทิศทางเดียวกันเพื่อให้ครูนำไปใช้ได้จริง ควรมีการจัดอบรม หรือ ขอความร่วมมือในการจัดทำสื่อการสอน ให้สอดคล้องกับหลักสูตรของสถานศึกษา และมีห้องจัดเก็บเฉพาะให้เรียบร้อย ควรมีการกำกับติดตาม ให้ครูผู้สอนทุกรายวิชามีการทดสอบความรู้พื้นฐานและวิเคราะห์ผู้เรียนในความรับผิดชอบและนำผลการวิเคราะห์มาวางแผนการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง จัดทำหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพผู้เรียน เช่น หลักสูตรท้องถิ่นตามสาระวิชาต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวัน หรือเพื่อการประกอบอาชีพได้จริง ควรลดปริมาณกิจกรรมภายในโรงเรียนเพิ่มกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น นำแผนการจัดการเรียนรู้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ควรมีการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ที่ใช้ในการสอนให้เพียงพอกับชั้นเรียน ห้องเรียน ควรจัดทำหลักสูตรในสาระเดียวกัน ระดับชั้นเดียวกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อจะได้เกิดความชำนาญและเชี่ยวชาญอย่างแท้จริง และจัดทำคู่มือครู และหนังสืออ่านประกอบเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอน เพื่อใช้เป็นคู่มือสำหรับครู

ด้านการประเมินหลักสูตรมีคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก คือเรื่องการประเมินผล การสอนของผู้สอน โดยวิธีการนิเทศการสอน รองลงมาคือ การแต่งตั้งคณะกรรมการการประเมินหลักสูตร และการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้ สำหรับปัญหา พบว่า หลักสูตรที่จัดทำขึ้น ไม่ได้มีคณะกรรมการในการประเมิน การจัดทำหลักสูตรอย่างจริงจัง การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินผลหลักสูตรยังขาดข้อมูลที่หลากหลายโดยเฉพาะผู้ปกครอง ประชาชน ชุมชน การวางแผนประเมินยังไม่เป็นระบบต่อเนื่อง

เครื่องมือ เทคนิคการรายงานข้อมูลทำได้น้อยไม่ครอบคลุม ครุ่นาหลักสูตรไปใช้ไม่ครบองค์ประกอบ การจัดทำคำอธิบายรายวิชา การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ ไม่สอดคล้องกับมาตรฐาน และแนวข้อสอบวัดมาตรฐานของผู้เรียน บางครั้งการออกแบบการประเมินผลยังไม่ตรงกับเป้าหมาย ของหลักสูตรที่วางไว้ อาจเนื่องมาจากสาเหตุที่ไม่เข้าใจเป้าหมายของหลักสูตรที่ถูกต้อง ผลสัมฤทธิ์ และคุณภาพผู้เรียน ไม่บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร อาจเนื่องด้วยความหลากหลายของเชื้อชาติ การให้ความสนใจด้านการศึกษา ของผู้ปกครองยังมีน้อย และพฤติกรรมของผู้เรียนที่ทำให้ผล การเรียนลดลง ชุมชนยังไม่เข้าใจถึงการประเมินหลักสูตรมากเท่าที่ควร ไม่มีผู้เชี่ยวชาญในการให้ คำแนะนำที่ถูกต้อง และไม่ชัดเจนในด้านหลักสูตรแต่ละสาระ การติดตามผลการนำไปใช้ให้มี แผนการประเมินผล และควรทำงานอย่างเป็นลำดับขั้นตอนตามแผนของกรรมการที่ตั้งไว้ การนิเทศ การสอนของผู้สอน และการประเมินการยอมรับหลักสูตรจากชุมชน ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ ข้อเสนอแนะไว้ว่า ควรมีการประเมินหลักสูตรโดยผ่านคณะกรรมการ และมีการนำหลักสูตรไปใช้ ในการจัดการเรียนการสอนจริง เพื่อจะได้้นำผลไปปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร ควรมีการวางแผน การเก็บข้อมูลที่หลากหลายและมีการประเมินให้ครอบคลุม ต่อเนื่อง และนำผลการประเมินไป พัฒนาอย่างแท้จริง ผู้สอนหาวิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นผู้เรียน และเน้นย้ำผู้ปกครองกับ ตัวผู้เรียนให้เห็นความสำคัญของการเรียนมากขึ้น ควรมีการอบรมชี้แจงประชาชน ชุมชน ให้เข้าใจ ในเรื่องของหลักสูตรและการประเมินหลักสูตร ควรจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญในการจัดทำหลักสูตรแต่ละ สาระและมาประเมินให้ข้อเสนอแนะ ตรวจสอบข้อผิดพลาด อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ควรมี คณะกรรมการติดตามผล และจัดทำเอกสารการสรุปผลการดำเนินงานด้านการนิเทศการสอน แก่ครูผู้สอน เพื่อจะได้นำข้อมูลมาใช้วางแผนปรับปรุงการสอน และหลักสูตรของตน จัดทำแบบ ประเมินสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรจากชุมชน ควรมีการพัฒนาเครื่องมือและเทคนิค ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อติดตามผลการใช้

ด้านการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ในเรื่องการสำรวจ ความสามารถและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน คุณภาพอยู่ในระดับปานกลางคือ เรื่อง การติดตามผลการใช้หลักสูตรเพื่อนำไปปรับปรุง และการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้ตรงกับ สภาพการณ์ปัจจุบัน การนำผลมาพัฒนา จัดรูปแบบการสอนและปรับปรุงหลักสูตร และการสำรวจ พฤติกรรมด้านการเรียนของผู้เรียน ส่วนปัญหาพบว่า การจัดทำหลักสูตรมีการเปลี่ยนแปลงผู้จัดทำ บ่อย ๆ สาเหตุมาจากคณะครูย้ายโรงเรียน ย้ายชั้นสอน หรือเปลี่ยนวิชาสอนบ้างทำให้ต้องเปลี่ยน ผู้รับผิดชอบหลักสูตรบ่อย ๆ ส่งผลให้หลักสูตรไม่สมบูรณ์ ทำให้ไม่ได้นำไปใช้ การนำผลการ ประเมินไปพัฒนามีปัญหา ควรดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการจัดทำหลักสูตรตามกลุ่มสาระวิชา ค่อนข้างซับซ้อน และใช้เวลา

ในการจัดทำเป็นขั้นตอน ๆ ก่อนข้างช้า ไม่ได้วิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน หลักสูตรขาดความต่อเนื่องในการปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน ไม่ทราบวิธีการปรับปรุงหลักสูตร ไม่มีผู้มาตรวจสอบ ขาดการประเมินความถูกต้อง หรือความตรงในด้านต่างๆ จึงไม่มีการปรับปรุงหลักสูตร และการใช้หลักสูตรสถานศึกษาไม่มีประสิทธิภาพ

ส่วนแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนบ้านเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ สรุปได้ว่า

ด้านการวางแผนหลักสูตรนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการวางแผนหลักสูตรและเป็นผู้นำทางด้านวิชาการ ต้องมีการวางแผนหลักสูตรอย่างเป็นระบบ และตามลำดับขั้นตอน และดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำโครงการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล ศักยภาพของโรงเรียนในเรื่อง ความพร้อม แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานบริหารหลักสูตร กำหนดผู้รับผิดชอบในแต่ละกลุ่มสาระให้ชัดเจน จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยอิงบริบท เตรียมเอกสารหลักสูตรโดยจัดทำให้ครบองค์ประกอบของหลักสูตร ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบหลักสูตรฉบับ (ร่าง) อาจเป็นผู้เชี่ยวชาญภายนอกเป็นผู้ให้คำปรึกษา มีการปรับแก้ไข และเมื่อแก้ไขเสร็จให้คณะกรรมการสถานศึกษาเห็นชอบเพื่อจะมอบหมายให้คณะครูนำไปใช้ได้จริง จากนั้นมีการวางแผนการนิเทศ กำกับ ติดตามความก้าวหน้าในการพัฒนาหลักสูตร มีการวางแผนกำหนดการส่งหลักสูตรและจัดทำหลักสูตรให้สมบูรณ์ ทั้งนี้ต้องบริหารจัดการให้ครูจัดทำหลักสูตรรายวิชาให้มีคุณภาพ ให้ครูตระหนักถึงการใช้นำแผนการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญในการสอนและเตรียมสารสนเทศของโรงเรียนให้ครอบคลุมทุกด้าน เมื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน โดยเฉพาะข้อมูล ชุมชน ท้องถิ่น

ด้านการนำหลักสูตรไปใช้นั้น สรุปได้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้ในห้องเรียนถือว่าเป็นหัวใจสำคัญที่สุด หลักสูตรระดับชั้นเรียนและการจัดการเรียนรู้ตามแผนที่วางไว้เป็นจุดสำคัญ การเรียนรู้เพื่อให้ผ่านตัวชี้วัดและมาตรฐานถือว่าเป็นสิ่งที่ต้องให้ครูเข้าใจ ครูจะต้องเป็นนักพัฒนาหลักสูตร และเป็นนักออกแบบการเรียนรู้ ผู้เรียนต้องได้เรียนรู้จริง (รู้อะไรและทำอะไรได้) เนื่องจากการนำหลักสูตรไปใช้อย่างไม่ต่อเนื่อง และไม่จริงจัง บุคลากรเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง จึงไม่เข้าใจในหลักการ เนื้อหาสาระของหลักสูตร จึงทำให้การนำหลักสูตรไม่บรรลุตามเป้าหมาย ครูควรนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติที่แท้จริง ครูทุกคนต้องมีเอกสารหลักสูตรตามกลุ่มสาระเพื่อใช้เป็นคู่มือในการจัดการเรียนรู้ ในการนำหลักสูตรไปใช้ควรมีการสร้างตระหนักในการนำหลักสูตรไปใช้ ให้ครูได้ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับหลักสูตร มีการวัดผลประเมินผล หลังการสอนให้สอดคล้องกับเป้าหมายหลักสูตร มีการจัดทำวิจัยทางการเรียนเพื่อแก้ปัญหา

การประเมินผลหลักสูตร โรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการประเมินหลักสูตรโดยประเมินให้ครอบคลุมหลายๆ ด้าน (ปัจจัย กระบวนการ ผลผลิต ผลกระทบ) ควรประเมินเอกสาร เช่น ประเมินส่วนนำ วิสัยทัศน์ของหลักสูตร เป็นต้น ควรประเมินในลักษณะของงานวิจัยเชิงสำรวจ เช่น เมื่อครูผู้สอนในกลุ่มสาระนั้นจัดทำหลักสูตรแล้วนำไปใช้แล้วพบปัญหา อุปสรรคใดอย่างไร เนื้อหาสาระมากเกินไป เวลาไม่เหมาะสม ให้รวบรวมข้อมูลเมื่อสิ้นปีการศึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้มากขึ้น

การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร โรงเรียนควรนำผลการประเมินไปพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องโดยเมื่อสิ้นปีการศึกษาให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรทุกปีการศึกษา มีการนำเทคนิคใหม่ ๆ เข้าสู่การออกแบบการเรียนรู้ ขั้นตอนการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร ควรเริ่มจากการร่วมกันกำหนดความต้องการในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร สร้างความเข้าใจ ทักษะคิด เพื่อให้การใช้หลักสูตรมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ กำหนดข้อตกลงเพื่อการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร ตลอดจนมีการนิเทศผลการดำเนินการ และปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรต่อไป

สำหรับข้อเสนอแนะในการเพิ่มประสิทธิภาพที่น่าสนใจคือ โรงเรียนควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้ผู้บริหาร คณะครู มีความเข้าใจตรงกันเรื่องหลักสูตร ครูทุกคนควรมีเอกสารหลักสูตรในชั้นเรียน และควรมีการนิเทศโดยผู้บริหารและฝ่ายวิชาการ ครูทุกคนต้องเสนอปัญหาในการใช้หลักสูตร จากนั้นให้มีการปรับปรุงหลักสูตร สร้างขวัญกำลังใจให้ครูผู้สอน สร้างกระบวนการทำงานเป็นทีม และกระบวนการมีส่วนร่วม บุคลากรทุกคนต้องตระหนักร่วมกันว่างานที่สำคัญในโรงเรียนคือ หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ วางแผนบริหารหลักสูตรเชิงระบบ (PDCA) และกำกับโครงการกิจกรรมให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ การนิเทศติดตามกำกับต้องมีความจริงจัง ให้ครูและบุคลากรทุกคนในโรงเรียนมีส่วนร่วม ควรพัฒนาโรงเรียนให้มีวัฒนธรรมองค์กรเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ กระบวนการ KM ต้องเข้มข้น ผู้เรียนต้องได้รับการสอนซ่อมเสริมอย่างจริงจัง และวางเงื่อนไขให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง ทุกขั้นตอนของการบริหารหลักสูตรควรใช้กระบวนการวิจัยในการวางแผน ควรมีทีมหลักสูตรและการสอนหลักประจำโรงเรียน เมื่อครูย้ายเข้ามาใหม่ (ครูย้ายบ่อย) ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้เกิดความเข้าใจงานพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน การออกแบบการเรียนรู้เป็นปัญหาที่ครูต้องได้รับการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ การวัดและประเมินผลรายวิชาการอ่านคิด วิเคราะห์และเขียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์และสมรรถนะสำคัญ ควรมีการทบทวนแลกเปลี่ยนเรียนรู้และดำเนินการอย่างถูกต้องตามระเบียบ และมีร่องรอยให้เห็นชัดเจนเป็นปัจจุบัน หลักสูตรท้องถิ่นในสภาพของชุมชนเมืองนั้นต้องได้รับการพัฒนาและนำไปบูรณาการกับหลักสูตรแกนกลางอย่างเหมาะสม นักพัฒนาหลักสูตร นักออกแบบการเรียนรู้ และนักวิจัยควรได้รับการส่งเสริมเพื่อให้เป็นขวัญและกำลังใจเป็นพิเศษ

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ ทำให้ได้ทราบประสิทธิภาพการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนบ้านเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผู้ศึกษาได้ค้นพบประเด็นที่สำคัญในการบริหารหลักสูตรในด้านต่าง ๆ ที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

ด้านการวางแผนหลักสูตร พบว่า ทางโรงเรียนได้ให้คณะครูมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรและวางแผนโครงการการพัฒนาหลักสูตร และ การจัดประชุมหรืออบรมแก่คณะครู เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและ การใช้หลักสูตร ซึ่งตรงกับข้อค้นพบของ ชูศรี สุวรรณโชติ (2544 ,หน้า 234-236) ที่กล่าวถึงการเตรียมการหลักสูตร โดยใช้ขอบข่ายในดำเนินงานบริหารบุคคล และงานด้านวิชาการ ว่า ต้องมีการจัดประชุมชี้แจงและดำเนินการกำหนดหลักการและเหตุผลในการจัดทำหลักสูตร มีการจัดการสัมมนา ประชุม อบรม ประชุมเชิงปฏิบัติการ และการดำเนินงานอื่นใดที่จัดให้บุคลากรได้เข้ามาพบปะเพื่อการปรึกษาหารือ การร่วมเข้ารับฟังเพื่อทราบข้อมูลต่าง หรือ แม้แต่การปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดที่จะต้องกระทำร่วมกัน ของบุคคลระดับหรือกลุ่มคนต่างๆ เพื่อกิจการที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร จากการศึกษาครั้งนี้ได้ค้นพบว่าแนวทางในการบริหารหลักสูตรในด้านการวางแผนนั้น ควรจัดอบรมการพัฒนาหลักสูตรเพื่อสร้างความเข้าใจให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและต้องจัดทำคู่มือในการบริหารหลักสูตร เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้จริง และควรมีการกำกับติดตามผลหลังจากการฝึกอบรม เพื่อให้การบริหารหลักสูตรเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ควรวางแผนการจัดทำแนวทางในการควบคุม นิเทศ ติดตามผลด้วย ปัญหาที่เกิดขึ้นที่ค้นพบเรื่องการวางแผนหลักสูตรคือ มีการเปลี่ยนแปลง ผู้จัดทำหลักสูตร เนื่องจาก การย้ายของบุคลากรบ่อย ๆ มีการเปลี่ยนแปลงครูประจำสาระ จึงส่งผลให้หลักสูตรขาดความต่อเนื่อง ทำให้สูญเสียเวลาในการวางแผนการดำเนินการจัดทำหลักสูตรใหม่ และเพื่อเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าวทาง โรงเรียนควรให้ผู้บริหารและครูผู้สอนได้ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจหลักสูตร เกี่ยวกับหลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง อัตราเวลาเรียนและการวัดผลและประเมินผล รวมทั้งควรมีการวางแผนในการนำหลักสูตรไปใช้โดยให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน และควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปัญหาดังกล่าวอาจเป็นเพราะบริบทซึ่งประกอบด้วยครูของโรงเรียนส่วนมากเกือบครึ่งหนึ่งของจำนวนบุคลากรทั้งหมดมีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี และบุคลากรอีกครั้งหนึ่งคือ ผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 5 ปี ขึ้นไป ซึ่งได้รับการพัฒนาจากการอบรมการจัดทำหลักสูตร และเข้าใจหลักสูตรและมีความรู้ในการจัดทำหลักสูตรแล้ว ส่วนครูที่บรรจุใหม่และประสบการณ์ในการทำงานน้อย ในการบริหารหลักสูตรนั้น กำลังเริ่มรับการพัฒนา ฝึกอบรม เรื่องการจัดทำหลักสูตร จึงทำให้การบริหารหลักสูตรขาดความต่อเนื่อง และเกิดช่องว่างระหว่างผู้ที่เข้าใจหลักสูตร และผู้ที่กำลังศึกษาหลักสูตร ผู้ที่เคยอบรมเรื่อง

การพัฒนาหลักสูตรและต้องอบรมในปีการศึกษาใหม่อีกเกิดความเบื่อหน่าย ส่วนครูที่ย้ายเข้ามาใหม่หรือบรรจุใหม่ต้องใช้เวลาในการศึกษาหลักสูตร และเข้ารับการอบรมพัฒนาการจัดทำหลักสูตรแล้วต้องเข้ารับการอบรมพัฒนาหลักสูตรพร้อมกันอีก แต่ก็ต้องดำเนินการจัดอบรมการจัดทำหลักสูตรทุกปีเพื่อเป็นการทบทวนหลักสูตร แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงบุคลากรทุกปีย่อมส่งผลถึงปัญหาดังกล่าว ซึ่งนั่นก็กล่าวได้ว่า การเตรียมบุคลากรในการใช้หลักสูตรนั้นเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการบริหารหลักสูตร เช่นเดียวกับข้อเสนอของ รัชชชัย เรววรรณ (2542, บทคัดย่อ) ที่ว่าควรให้ผู้บริหารและครูผู้สอนได้ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ หลักสูตรเกี่ยวกับหลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง อัตราเวลาเรียนและการวัดผลและประเมินผล รวมทั้งควรมีการวางแผนในการนำหลักสูตรไปใช้โดยให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน

ส่วนในเรื่องการจัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์เผยแพร่หลักสูตร โดยการออกแบบสอบถามความรู้ ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ทางโรงเรียนยังไม่ให้ความสำคัญมากเพราะทางโรงเรียนได้ดำเนินการเพียงในสถานศึกษา แต่ไม่ได้นำไปเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนรับทราบ ไม่มีการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย ซึ่งไม่เป็นไปตามที่ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543, หน้า 44-46) กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์ทำได้หลายรูปแบบ เช่นเดียวกับ การประชุมสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรใหม่ และการประชุมชี้แจง เนื่องจากบริบทของโรงเรียนมีความหลากหลายในด้านชนเผ่า ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีการศึกษาน้อย อาจใช้การประชาสัมพันธ์ในหลักสูตร โดยการประชุมผู้ปกครอง การประชุมเสวนา การซักถามข้อเสนอแนะหรือการสำรวจความต้องการในการจัดการเรียนการสอน และเนื้อหาหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนเพื่อให้สอดคล้องกับท้องถิ่น เป็นวิธีการที่ประชาสัมพันธ์หลักสูตรโดยใช้บริบทเป็นฐาน ซึ่ง วิชัย วงษ์ใหญ่ (2521, หน้า 140-141) ได้กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรกับผู้ปกครอง คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ชุมชน เกี่ยวกับจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นการเตรียมความพร้อมในการบริหารหลักสูตร

นอกจากนั้นจากการศึกษาพบว่ามีปัญหาเรื่องการเตรียมบุคลากรเนื่องจาก ทางโรงเรียนมีการเปลี่ยนแปลง โยกย้ายบุคลากรบ่อย ส่งผลให้หลักสูตรขาดความต่อเนื่อง ทำให้เสียเวลาในการวางแผนบุคลากรและการจัดคนเข้าสอนใหม่ ไม่เป็นไปตามแนวความคิดและหลักการที่ว่า การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการจัดทำหลักสูตรนั้น บุคลากรทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมในการตระหนักและเห็นความสำคัญของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และต้องทราบเป้าหมายของหลักสูตร ในการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรนั้นเป็นสิ่งสำคัญ เพราะบุคลากรเป็นตัวขับเคลื่อนทุกสิ่งทุกอย่างให้ไปยังจุดหมายเพื่อให้หลักสูตรมีประสิทธิภาพ ดังนั้นปัญหาในการวางแผนคือ เนื่องจากการโยกย้ายบุคลากร การเปลี่ยนแปลงบุคลากรบ่อย ๆ ย่อมส่งผลต่อ

ประสิทธิภาพในการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนบ้านเมืองนะ ส่วนอีกปัญหาหนึ่งที่ผู้ศึกษาค้นพบคือเรื่อง ครูผู้สอนไม่เข้าใจการจัดทำหลักสูตร หรือเข้าใจการจัดทำหลักสูตรไม่ตรงกัน คณะครูบุคลากรยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร

ส่วนการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า เรื่องการจัดทำคู่มือครู เพื่อให้ครูได้มีคู่มือในการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอน ซึ่ง ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543, หน้า 47-49) ได้อธิบายว่าการจัดทำคู่มือครู เพื่อจะเป็นการให้ครูได้มีคู่มือในการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอน การจัดทำคู่มืออาจจัดทำได้โดยมีโครงการคณะกรรมการเฉพาะกิจจากครูในแผนกต่างๆ แต่ผลการศึกษาปรากฏว่าทางโรงเรียนได้ดำเนินการอยู่ในค่าเฉลี่ยต่ำ ซึ่งปัญหาอาจเกิดจากการที่ทางโรงเรียนไม่ได้จัดทำคู่มือการใช้หลักสูตรขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารหลักสูตร ซึ่งกล่าวว่าควรจัดทำคู่มือเพื่อให้ครูได้ศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอนยังเป็นการแก้ปัญหาครูโยกย้ายและครูเปลี่ยนแปลงบ่อย เพราะถ้ามีคู่มือในการใช้หลักสูตรถ้ามีการเปลี่ยนแปลงโยกย้ายครูใหม่สามารถศึกษาหลักสูตรได้เองจากคู่มือยังส่งผลให้การบริหารหลักสูตรยังคงดำเนินได้อย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ ปัญหาที่พบในด้านการนำหลักสูตรไปใช้คือการที่โรงเรียนมีกิจกรรมมากเกินไปส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามหลักสูตร ในด้านเวลา และโครงสร้างหลักสูตรส่งผลให้ไม่เป็นไปตามโครงการสอนที่ได้วางแผนไว้ และปัญหาที่พบ คือมีการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนน้อยมาก แต่มีข้อขัดแย้งกับผลการศึกษา ซึ่งผลยืนยันว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ตอบแบบสอบถามอาจไม่กล้าที่จะตอบตามความจริง คือ การไม่ได้นำหลักสูตรไปใช้จริงในการจัดการเรียนการสอน ยังคงยึดตำราเรียนเป็นหลัก ปัญหาครูสอนไม่ตรงตามเอกต้องใช้ตำราเรียน และไม่นำหลักสูตรไปใช้ในการเรียนการสอน สอนเพื่อมุ่งเนื้อหามากกว่า เป้าหมายของหลักสูตร แต่ต้องยืนยันการตอบแบบสอบถามในตาราง 2 ว่านำหลักสูตรไปใช้อยู่ในระดับมากเพราะว่าเชื่อว่า การไม่นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนแสดงว่าเป็นความบกพร่องของครูที่อาจไม่มีความรู้และสอนไม่ตรงกับเป้าหมายของหลักสูตร จากปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลมาถึงการทดสอบระดับชาติมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำกว่ามาตรฐาน ปัญหาดังกล่าวทำให้ทราบว่าจะมีสาเหตุมาจาก คณะครูส่วนใหญ่ยังคงใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบบอกให้ทราบ หรือเน้นความจำอิงตำราเรียนเหมือนเดิม ไม่สอนตามมาตรฐานสาระวิชา และไม่อิงตัวชี้วัด และมีความเข้าใจในตัวหลักสูตรน้อย หลักสูตรเปลี่ยนแปลงบ่อยและเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก จึงส่งผลดังกล่าว

ในทำนองเดียวกับผลการศึกษาของ จรรยา ประดิษฐ์ (2550) ได้ศึกษาพบว่า การนำหลักสูตรไปใช้มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาที่พบคือ มีการวางแผนการจัดทำหลักสูตรแต่ไม่สามารถนำไปใช้ได้จริง

สำหรับการประเมินหลักสูตร พบว่า ทางโรงเรียนได้ดำเนินการ เรื่องการประเมินผลการสอนของผู้สอน โดยวิธีการนิเทศการสอน ซึ่งทางโรงเรียนมีรูปแบบ โครงการการนิเทศการจัดการเรียนรู้ โดยมีการนิเทศแบบจับคู่ และนิเทศแบบกัลยาณมิตร นิเทศเพื่อปรับปรุง และพัฒนาการเรียนการสอน โดยมีการนิเทศโดยครูกับเพื่อนครู และนิเทศโดยผู้บริหาร มีการสรุปผลการนิเทศให้คณะครูทราบเพื่อนำผลการนิเทศไปปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร มุ่งเน้นแต่การประเมินผลการสอน มากกว่ามุ่งประเมินตัวเอกสารหลักสูตร แต่ไม่ได้แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินหลักสูตรอย่างเป็นระบบ ไม่ได้เปิดโอกาสให้ได้คนที่มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญในการประเมินหลักสูตรเข้ามาประเมินหลักสูตร ซึ่งตรงข้ามกับผลการศึกษาของ ยอดชาย คำชาย (2550, บทคัดย่อ) ที่พบว่ามี การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรของโรงเรียน มีการวิเคราะห์หลักสูตรทุกปีการศึกษา ประชุมครูเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร และทางโรงเรียนได้ดำเนินการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งการประเมินหลักสูตร ต้องประเมินว่าการนำหลักสูตรไปใช้เป็นไปตามเป้าหมายหลักสูตรและผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ และต้องได้รับการยอมรับด้วย เช่นเดียวกับ วิชัย ดิสสระ (2535, หน้า 116) ได้กล่าวว่า การประเมินการยอมรับว่าการบริหารหลักสูตรบรรลุเป้าหมาย และจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ควรรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรทั้งทางตรงและทางอ้อม แต่ผลการศึกษาพบว่าทางโรงเรียนได้ดำเนินการอยู่ในค่าเฉลี่ยต่ำ ซึ่งปัญหาเกิดจากการที่ทางโรงเรียนยังไม่ได้ส่งเสริมให้ทางผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลหลักสูตรอย่างจริงจัง ปัญหาที่พบในด้านการประเมินผลหลักสูตรทั้งนี้ เป็นเพราะว่าหลักสูตรที่จัดทำขึ้น ไม่ได้มีคณะกรรมการประเมินการจัดทำหลักสูตร เนื่องจากทางโรงเรียนไม่ได้ให้ความสำคัญของการประเมินหลักสูตรเพื่อนำผลมาปรับปรุงพัฒนา จึงไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่มีความรู้ด้านการประเมินการจัดทำหลักสูตร ดำเนินการเพียง ทบทวนหลักสูตรสถานศึกษาในแต่ละปีการศึกษาเท่านั้น

ด้านการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร พบว่า ทางโรงเรียนได้ดำเนินการ เรื่อง การสำรวจความสามารถและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยมีการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นในด้านความสามารถของนักเรียนรายบุคคลว่ามีความสามารถในการเรียนในสาระใด และมีการสำรวจผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายชั้น โดยแยกตามระดับผลการเรียนและนำผลการสำรวจไปวิเคราะห์หาจุดเด่น จุดด้อยของสายชั้นและระดับสถานศึกษา ว่าในแต่ละชั้นเรียนมีปัญหาทางการเรียนในสาระใด และวางแผนปรับปรุงต่อไปและเพื่อนำผลการสำรวจมาพิจารณาว่า ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนบรรลุตามหลักสูตรหรือไม่ ถ้าโรงเรียนไม่ดำเนินการอาจส่งผลให้โรงเรียนไม่ทราบผลจากการใช้หลักสูตรก็ไม่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพได้ ดังที่

วิชัย ราษฎร์ศิริ (2526, หน้า 22) ได้กล่าวว่า การประเมินผล เป็นกระบวนการที่ค้นหาคำตอบว่า หลักสูตรดีเพียงใด มีสิ่งใดบ้างที่ยังต้องแก้ไขปรับปรุง ซึ่งหมายความว่า การประเมินผลการเรียน และการประเมินผลหลักสูตร การประเมินหลักสูตรต้องประเมินความมุ่งหมายและเนื้อหาวิชา ประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ ประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และประเมินผลโครงการ ประเมินผลเรื่องการติดตามผลการใช้หลักสูตรเพื่อนำไปปรับปรุง ขณะที่ อรรถ ปราชญ์นคร (2525, หน้า 133) ได้กล่าวว่า การประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร เป็นการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ได้แก่ ความรู้ความสามารถในการวิชาต่างๆ และผลสัมฤทธิ์ที่ไม่ใช่วิชาการ ได้แก่ บุคลิกภาพ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ เป็นต้น การประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร นอกจากจะประเมินผู้เรียนที่กำลังศึกษาอยู่แล้ว ก็ควรติดตามผลก้าวหน้าของผู้สำเร็จการศึกษาว่า สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการปฏิบัติงาน และประสบความสำเร็จในการทำงานหรือศึกษาต่อหรือไม่ โดยติดตามสอบถามจากผู้เรียน ผู้สำเร็จการศึกษา นายจ้าง หรือเจ้าของสถานประกอบการ อาจใช้วิธีศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์ ส่งแบบสอบถาม และการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้ตรงกับสภาพการณ์ปัจจุบัน การนำผลมาพัฒนา จัดรูปแบบการสอนและปรับปรุงหลักสูตร และการสำรวจพฤติกรรมด้านการเรียนของผู้เรียน เช่นเดียวกับที่ วิชัย ดิสสระ (2535, หน้า 116) ได้กล่าวว่า การประเมินการยอมรับว่า การบริหารหลักสูตรบรรลุเป้าหมาย และจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ควรรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรทั้งทางตรงและทางอ้อม แต่ผลการศึกษาปรากฏว่าทางโรงเรียนได้ดำเนินการอยู่ในค่าเฉลี่ยต่ำ ซึ่งปัญหาอาจเกิดจากการที่ทางโรงเรียนไม่ได้จัดแบบสอบถามแบบประเมินความพึงพอใจเพื่อนำผลมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร ส่วนผลการเปลี่ยนแปลงโยกย้ายบุคลากร ความไม่ต่อเนื่องในการบริหารหลักสูตร ส่งผลให้การบริหารหลักสูตรมีประสิทธิภาพลดลง จากผลการประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรต้องนำประเด็นนี้มาแก้ไขเพื่อวางแผนพัฒนาต่อไป ปัญหาที่พบคือ การประเมินไม่ได้นำผลไปพัฒนา เพียงแค่ประเมิน ทบทวนหลักสูตรสถานศึกษา และดำเนินการ โดยไม่ได้วิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนก่อนดำเนินการ และปัญหาหลักสูตรขาดความต่อเนื่องในการปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทางโรงเรียนไม่มีเวลาในการจัดอบรมทบทวนปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร อีกทั้งยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร

จากผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่า โดยภาพรวมประสิทธิภาพในการบริหารหลักสูตร โรงเรียนบ้านเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ มีระดับคุณภาพอยู่ในระดับปานกลางเป็นส่วนใหญ่ ทั้งงานด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการประเมินหลักสูตร และด้านการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร ส่วนด้านการวางแผนหลักสูตรมีระดับคุณภาพอยู่ในระดับมาก นั่นอาจแสดงว่า

กระบวนการวางแผนหลักสูตรของโรงเรียนบ้านเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ นั้น มีประสิทธิภาพดีกว่าด้านอื่น อย่างไรก็ตามแต่ละด้านก็พบว่ามีปัญหาที่ต้องการแก้ไข เพื่อให้การบริหารหลักสูตรของโรงเรียนบ้านเมืองนะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทางโรงเรียนควรเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารหลักสูตรโรงเรียนบ้านเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่โดยใช้ระบบวงจรคุณภาพและมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ให้ระบบวงจรเป็นไปอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาประสิทธิภาพในการบริหารหลักสูตรโรงเรียนบ้านเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ครั้งนี้ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการบริหารหลักสูตรโรงเรียนบ้านเมืองนะ ไว้ดังนี้

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

ด้านการวางแผน

1. ควรมีการจัดทำคู่มือครู เพื่อให้ครูได้มีคู่มือในการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียน
2. ควรมีการจัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน

3. ควรมีการจัดทำหลักสูตรที่จัดทำขึ้นเรียบร้อยแล้วให้ครูนำไปใช้ได้จริง
4. ควรจัดอบรมการพัฒนาหลักสูตรเพื่อสร้างความเข้าใจในเรื่องการหลักสูตรและ

สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้จริง

ด้านการนำหลักสูตรไปใช้

1. ควรจัดให้มีการสำรวจความสนใจของผู้เรียนเป็นรายบุคคล และนำผลมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้ท้าทายความสามารถของผู้เรียน
2. ควรให้ความสำคัญกับการบริหารหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้จริง โดยเฉพาะการประเมินการใช้หลักสูตรควรมีความต่อเนื่อง อาจทำเป็นรูปแบบการวิจัยเชิงพัฒนา

ด้านการประเมินหลักสูตร

1. ควรมีการประเมินหลักสูตรให้ครบทั้งเอกสารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนของครู พฤติกรรมการเรียนและผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน ผู้ปกครองเมื่อสิ้นปีการศึกษา ควรมีการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง
2. ควรนำผลจากการประเมินหลักสูตรมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารหลักสูตร

3. ควรมีการประเมินการยอมรับหลักสูตรจากประชาชนหรือชุมชน หรือทำแบบประเมินความพึงพอใจเพื่อทราบว่าหลักสูตรเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการชุมชนและบริบทหรือไม่

ด้านการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร

ควรมีการสอบถามความคิดเห็นของครู นักเรียนหรือผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร เพื่อนำผลมาประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งต่อไป ผู้สนใจที่จะศึกษาควรศึกษาเพื่อพัฒนาคู่มือการบริหารหลักสูตร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ
2. ในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการจัดเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ร่วมด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกมากยิ่งขึ้นจะได้ทราบปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในกระบวนการบริหารหลักสูตร